

ASPECTES TÈCNICS DEL PLAFÓ

Es tracta d'un plafó vertical de 150 x 90 cm format per 60 rajoles.

El mur sobre el qual està col·locat és el mateix que el dels relleus. Les rajoles s'adhereixen al mur mitjançant un morter gris, possiblement ciment; aquestes són de fang cuit i es disposen unes al costat de les altres sense vorada.

La capa pictòrica està formada per esmalt vidriat brillant de diferents colors (principalment blanc, verd, blau i ocre).

ESTAT DE CONSERVACIÓ

El plafó es trobava en un estat de conservació dolent provocat per factors ambientals (humitat) i humans (agressions).

La capa de morter es trobava, en general, en bones condicions de conservació, no presentava pulverulències i, sols puntualment, havia perdut les qualitats adherents. No obstant això, s'observaven pèrdues de morter a les zones on havien desaparegut rajoles.

Pel que fa al suport de fang cuit, les pèrdues de matèria més importants es concentraven a les rajoles de la fila més inferior, on es deixava a la vista el morter d'adhesió. Altres pèrdues, més petites i puntuals es repartien per tot el plafó. Algunes rajoles es trobaven aixecades del pla del mur. Les fissures, d'escassa profunditat, eren generalitzades.

En referència a la capa d'esmalt, hi havia moltes fissures i pèrdues puntuals. La brutícia era superficial i s'observaven restes orgàniques en algunes zones.

Pèrdues de suport

Aixecament de rajoles

Fissures

INTERVENCIÓ DE CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ

Seguint el criteri de mínima intervenció, es va intervenir per aturar els processos de degradació i evitar que se'n generessin de nous, respectant l'originalitat i autenticitat de l'obra. Els morters es van restringir al volum necessari per donar continuïtat a l'obra conservant la seva forma original. La reintegració pictòrica es va realitzar a baix to a fi que es diferenciés de l'original.

Reompliment de buits

Les intervencions de conservació i restauració van consistir en:

- La neteja mecànica de la brutícia superficial
- La fixació puntual de la capa d'esmalt
- L'adhesió al mur de les rajoles soltes
- El tancament de les fissures
- El reompliment de buits
- La reintegració cromàtica de les zones reomplertes

Adhesió al mur de rajoles soltes

Tancament de fissures

Reintegració cromàtica

CR

51

2016

EL PORTAL DEL ROMEU
Ajuntament de Tortosa

Publicació de Conservació i Restauració
Escola d'Art i Disseny de la Diputació a Tortosa

EL PORTAL DEL ROMEU

El Portal del Romeu, situat al nucli històric de Tortosa, connecta la plaça de la Cinta amb el carrer Nou de la Vall. Tot i que està molt modificat, és l'únic portal interior medieval que es conserva a la ciutat.

El seu nom prové d'una llegenda medieval que explica que un romeu, identificat com l'apòstol Sant Jaume, va refusar l'atac dels musulmans quan van intentar recuperar el control de Tortosa després de la conquesta cristiana. En referència a aquesta llegenda, en un dels murs interiors del portal, hi ha el relleu de Sant Jaume.

En el mur oposat hi ha el relleu de Sant Cristòfol, personatge gegant palestí que ajudava la gent a travessar un riu molt cabalós i que s'ha convertit en el sant intercessor dels que viatgen i protector dels camins. Cal dir que el portal del Romeu era el pas sobre el barranc del vall que sovint sortia de mare.

Els relleus que se'n conserven avui dia els va realitzar l'any 1755 l'escultor Bernat Capera o Saperà.

A pocs metres dels relleus es troba el plafó ceràmic "Camí de sant Jaume", realitzat en un taller d'Onda (Castelló de la Plana) durant el segle XX.

Portal del Romeu després de la intervenció

ASPECTES TÈCNICS DELS RELLEUS

El relleu de Sant Jaume mesura 280 cm d'alçària, 130 cm d'amplada i 20 cm de profunditat, i el de Sant Cristòfol mesura 320 cm x 140 cm x 20 cm.

Els murs on s'assenten els relleus estan construïts principalment amb pedres, de diferents formes i grandàries, la majoria poc treballades, rejuntades amb un morter de calç i sorra.

En les zones on hi ha els relleus, el mur està cobert d'una preparació composta per tres o quatre capes, depenent de la zona. La primera capa, que està damunt del mur i que és la més gruixuda, està composta per guix, calç i sorra. La capa intermèdia, més prima, està formada per guix i l'última està formada per un pigment de terra vermella i guix.

Els relleus estan fets amb guix i, en menor proporció, carbonat de calci. Inserir en els relleus trobem elements de metall i de fusta que, possiblement, els fixen al mur.

En algunes zones, damunt del guix, hi ha una capa de preparació composta per blanc de plom i oli assecant i en altres una capa de resina de pi, tipus colofònia.

La capa de policromia està formada principalment per pigments i guix. En algunes zones hi ha dues o tres capes de policromia separades per una capa de preparació feta de sulfat de calci.

El guix és bastant soluble a l'aigua, cosa que en limita la utilització en exteriors i zones humides. No obstant això, la seva solubilitat pot disminuir durant la hidratació amb l'addició de productes com els sillicats, carbonats, caseïna, etc., o bé, una vegada endurit i sec, amb dissolucions de gelatina, goma aràbiga, albúmina, olis, resines, vernissos, etc.

Relleu de Sant Jaume abans de la restauració

Relleu de Sant Cristòfol abans de la restauració

ESTAT DE CONSERVACIÓ I INTERVENCIÓ ANTERIORS DEL RELLEU

Els relleus es trobaven en un estat de conservació deficient. Les principals alteracions que presentaven les van causar factors extrínsecs, més que res ambientals (humitat i contaminació), i factors d'intervenció directa (intervencions i agressions).

El morter de juntes del mur estava totalment disgregat i tenia moltes pèrdues. La capa de preparació presentava les mateixes alteracions que aquest morter, i els elements metàl·lics, inserits en el guix, estaven oxidats.

Els dos relleus presentaven una manca d'adhesió i separació respecte a l'estrat inferior. El suport presentava fissures, esquerdes i pèrdues. Les capes pictòriques presentaven clivellats, aixecaments, pulverulència i pèrdues.

Cal dir, que els relleus havien estat intervinguts anteriorment. Les intervencions més destacades van ser el rejuntament de les pedres del mur, la reconstrucció d'algunes parts del suport perdudes, les diferents repolicromies i l'aplicació de diferents capes de guix i de ciment sobre aquestes.

Tenint en compte els aspectes tècnics, l'estat de conservació i el nombre d'intervencions que havien sofert les escultures, es va decidir intervenir al mínim nivell possible per tal de garantir-ne l'estabilitat i facilitar-ne la lectura. Per aquest motiu, es va decidir conservar algunes de les intervencions anteriors com són les parts reconstruïdes i les repolicromies.

Separació del relleu respecte l'estrat inferior

Civellats i pèrdues de les capes pictòriques

INTERVENCIÓ DE CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ

Injecció per al farciment dels buits

Les intervencions de conservació i restauració van consistir en:

- La neteja mecànica de la brutícia superficial
- La fixació de les policromies
- L'eliminació de les capes de guix i ciment que estaven damunt de l'original
- La consolidació i subjecció dels morters de la preparació
- L'eliminació i inhibició de la corrosió dels elements metàl·lics
- La consolidació del guix de les antigues reconstruccions
- L'adhesió i el cosit dels fragments separats del suport
- El farciment dels buits, i el tancament de les fissures i esquerdes del suport

Farciment del perímetre: segellat

Eliminació de les capes que estaven damunt de l'original

Cosit dels fragments separats del suport